

Rakennemuutos hallintaan täydennyskoulutuksella

*Kalle Santala, metsätalousinsinööri (YAMK), projektisuunnittelija, Luonnonvara-ala,
Lapin ammattikorkeakoulu*

Asiasanat: koulutus, osaamistarve, kiertotalous, täydennyskoulutus, kilpailukyky

Elinkeinorakenne on muuttunut viimeisen vuosikymmenen aikana voimakkaasti. Perinteisestä teollisuudesta on kadonnut kymmeniä tuhansia työpaikkoja Suomessa. Rakennemuutoksen hallitsemiseksi paras keino on elinkeinorakenteen monipuolisena pitäminen ja jatkuva uudistaminen. Uusien ja kehityksensä alkuvaiheissa olevien alojen voimakas tukeminen ja koulutuspolitiikan ketterä mukautuminen muuttuviin osaamis- ja koulutustarpeisiin ovat selviytymiskeinoja muuttuvassa ympäristössä. Ennakointityö ja rohkea kokeilukulttuuri vahvistavat yhteiskunnan kykyä sopeutua rakennemuutokseen.

Ilmastonmuutos ja ehtyvät luonnonvarat ovat keskeisiä elinkeinoelämän muutospaineen aiheuttajatekijöitä. Yhteiskunnan ohjauskeinot ja raaka-ainehintojen kohoaminen pakottavat yritykset ja muut toimijat ympäristövastuullisuuteen, raaka-ainetehokkuuteen ja uusien ansaintamallien kehittämiseen kannattavuuden säilyttämiseksi. Kiertotalouden toimintaperiaatteiden omaksuminen tarjoaa keinoja sopeutua rakennemuutokseen, koska kiertotaloudessa talouskasvu ei ole riippuvainen luonnonvarojen kulutuksesta. Omaksuminen edellyttää osaamista, jonka tuottamisessa oppilaitoksilla on merkittävä asema.

Tutkintokoulutus ei ehdi vastata muutokseen

Nykyiset työelämän osaamisvaatimukset edellyttävät nopeita tapoja kouluttautua. Työelämään siirtymisen jälkeen tutkintokoulutukset ovat työelämän tarpeisiin nähden liian hitaita väyliä päivittää osaamista ja niiden tueksi tarvitaan vaihtoehtoisia opiskelumalleja. Tiedonhankinta- ja työelämätaitojen ollessa kunnossa, jatkokouluttautuminen

lyhytkestoisissa koulutuksissa mahdollistaa osaamisen uudistamisen omaan ammatillisuuteen tukeutuen.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan kuuluu tutkinto-opintojen lisäksi kattavasti erilaisia täydennyskoulutuksia. Käytössä olevia täydennyskoulutusmalleja ovat muun muassa erikoistumis- ja muuntokoulutukset, seminaarit, lyhytkurssit ja avoimessa korkeakoulussa suoritettavat yksittäiset opintojaksot ja opintojaksokokonaisuudet. Kiertotalouden osaamisvajeen täyttämiseksi Lapin Ammattikorkeakoulu tarjoaa monipuolisen opintovalikoiman täydennyskoulutuksia. Tarjolla ovat muun muassa 10 opintopisteen kiertotalousopintokokonaisuudet luonnonvara-alalle ja rakennustekniikkaan, bio- ja kiertotalouden muuntokoulutus ja biotalouden erikoistumiskoulutus.

Osaamisesta ansaintamalleiksi

Kiertotalouden tarjoamien ansaintamahdollisuuksien hyödyntäminen vaatii liiketoimintaekosysteemien tuntemusta. Toimialarajat ylittävän yhteistyön kautta voidaan luoda toisiaan täydentäviä tuotteita ja palveluita sekä kehittää uudenlaista liiketoiminnassa hyödynnettävää osaamista ja tuotantoresursseja. Kiertotalous luo työpaikoille uusia tehtäväkuvia ja ansaintamahdollisuuksia, joita kaikkia ei vielä tunnisteta.

Esimerkkejä kiertotalouden ansaintamalleista ovat sivuvirtojen hyödyntäminen, tuotteiden elinkaaren pidentäminen muunneltavuuden kautta ja energian tuotantoon ja käyttöön liittyvät ratkaisut. Ansaintamallien käyttöönotto edellyttää osaamista, jota Lapin ammattikorkeakoulun tarjoamat täydennyskoulutukset osaltaan tarjoavat. Opintojaksot eivät anna valmiita toimintamalleja kiertotalouden liiketaloudelliseen hyödyntämiseen, vaan opintojen tarkoitus on kehittää opiskelijoiden ajattelua kiertotalouden soveltamiseksi omassa ammatillisessa toimintaympäristössään.

Kuva 1. Kiertotalouden ansaintamallit eivät perustu luonnonvarojen käyttöön, vaan arvoketjujen ja elinkaarien pidentämiseen (Kuva: Kalle Santala)

Lähteet

Kuntaliitto. 2017. Rakennemuutosten Suomi. viitattu 16.11.2018

<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/elinvoima-ja-tyollisyys/rakennemuutosten-suomi-0>

Kallunki, J. & Seppälä, H. 2016. Korkeakoulujen erikoistumiskoulutukset - Käsikirja koulutuksien kehittäjille. Arene.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018 Korkeakouluihin uusia, nopeita koulutuksia. Tiedote.